

7. Kushnir T. I. Formuvannia hramatychnoi kompetentsii uchniv 8–9 klasiv u protsesi vyvchennia syntaksysu: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02 [Grammatical competence of 8–9 grade students' formation in the course of syntax study]. Kyiv, 2016. 20 p.
8. Movchun A. Etymologia gramatychnykh terminiv [Etymology of grammatical terms]. *Dyvoslovo*. 2000. № 7. P. 24–26.
9. Odyntsova H., Kodlyuk YA. Tsikave movoznavstvo v pochatkoviy shkoli [Interesting linguistics in primary school]. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky, 2013. 208 p.
10. Odyntsova H. Osoblyvosti vyvchennia lingvistychnoi terminologii u pochatkovykh klasakh [Peculiarities of studying linguistic terminology in primary school]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho derzhavnoho pedagogichnogo universytetu. Seria: Pedagogika*. 2004. № 2. P. 101–103.
11. Trigub I. P. Formuvannia hramatychnoi kompetentsii u studentiv nemovnykh spetsialnostey VNZ u protsesi vyvchennia anhliyskoi movy [Grammatical competence formation in students of non-linguistic specialties during the English learning process]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Seria: Filologia*. 2014. № 10. T. 2. P. 74–77.
12. Ukrayinska mova: Entsyklopedia [Ukrainian language: Encyclopedia]. K.: Ukrainska entsyklopedia im. M. P. Bazhana, 2000. 752 p.

УДК6:811.162.1'342-047.22

DOI 10.25128/2415-3605.21.1.14

ОКСАНА РАНИЮК

orcid id: 0000-0001-8859-9254

oksana.raniuk@gmail.com

кандидат педагогічних наук, старший викладач  
Хмельницький національний університет  
вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький

СВІТЛАНА ВОЙТАЛЮК

orcid id: 0000-0003-1436-2726

govzan@ukr.net

викладач

Хмельницький національний університет  
вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький

### ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНА ПОЛЬСЬКА МОВА»

*Проаналізовано фонетичну компетентність, яка є одним із складників іншомовної комунікативної компетентності. Вказано, що серед дослідників немає єдиної думки стосовно визначення поняття «фонетична компетентність», адже частина з них розуміє фонетичну компетентність як правильну вимову звуків і звукосполучень, коректне наголошування слів і володіння інтонаційними моделями мови, а решта – як здатність до нормативного фонетичного оформлення власного іншомовного мовлення та розуміння мовлення інших. Відзначено, що фонетична компетентність безпосередньо пов'язана з технікою мовлення, елементами якої є дихання, голос, дикція, орфоєпія. Вказано, що результативність формування фонетичної компетентності залежить від використання ефективних методів. Серед методів виокремлено пояснювально-ілюстративний, спостереження над текстом і мовленням, проблемний метод, метод гри, вправ тощо. Запропоновано вправи, які спрямовані на формування фонетичної компетентності. Зазначено, що проведення занять з польської мови з використанням ігрового матеріалу активізує студентів, сприяє досягненню високої результативності знань та мотивує до вивчення мови. Підкреслено, що під час вивчення польської мови важливо використовувати якомога частіше аутентичний текст та постійно працювати над удосконаленням фонетичної компетентності майбутніх філологів.*

**Ключові слова:** філолог, польська мова, фонетична компетентність, вправа, риторична гра.

ОКСАНА РАНИЮК

кандидат педагогических наук, старший преподаватель

СВЕТЛАНА ВОЙТАЛЮК

преподаватель  
Хмельницький національний університет  
ул. Інститутська, 11, г. Хмельницький**ФОРМИРОВАНИЕ ФОНЕТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ЗАНЯТИЯХ  
ПО ДИСЦИПЛИНЕ «СОВРЕМЕННЫЙ ПОЛЬСКИЙ ЯЗЫК»**

*Проанализировано фонетическую компетентность, которая является одной из составляющих иноязычной коммуникативной компетентности. Указано, что среди исследователей нет единого мнения относительно определения понятия «фонетическая компетентность», ведь часть из них понимают фонетическую компетентность как правильное произношение звуков и звукосочетаний, корректное подчеркивание слов и владения интонационными моделями языка, а остальные – как способность к нормативному фонетическому оформлению собственного иноязычной речи и понимания речи других. Отмечено, что фонетическая компетентность непосредственно связана с техникой речи, элементами которой являются дыхания, голос, дикция, орфоэпия. Указано, что результативность формирования фонетической компетентности зависит от использования эффективных методов. Среди методов выделены объяснительно-иллюстративный, наблюдения над текстом и речью, проблемный метод, метод игры, упражнений и т. п. Предложены упражнения, направленные на формирование фонетической компетентности. Отмечено, что проведение занятий по польскому языку с использованием игрового материала активизирует студентов, способствует достижению высокой результативности знаний и мотивирует к изучению языка. Подчеркнуто, что при изучении польского языка важно использовать наиболее чаще аутентичный текст и постоянно работать над совершенствованием фонетической компетентности будущих филологов.*

**Ключевые слова:** филолог, польский язык, фонетическая компетентность, упражнение, риторическая игра.

OKSANA RANYUK

oksana.raniuk@gmail.com  
Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer  
Khmelnitsky National University  
11 Instytutaska Str., Khmelnytskyi

SVITLANA VOYTALYUK

govzan@ukr.net  
Lecturer  
Khmelnitskyi National University  
11 Instytutaska Str., Khmelnytskyi**FORMATION OF PHONETIC COMPETENCE AT CLASSES IN DISCIPLINE OF  
“MODERN POLISH”**

*The article analyzes the concept of phonetic competence. It is noted that in the formation of foreign language communicative competence, one of the components is phonetic competence. It is determined that there is no consensus among researchers on the definition of “phonetic competence”. After all, some scientists understand phonetic competence as the correct pronunciation of sounds and sound combinations, correct stress and mastery of intonation language models. Others – as the ability to normative phonetic design of personal foreign speech and understanding the speech of others. It is emphasized that phonetic competence is directly related to speech technique, the elements of which are breathing, voice, diction, orthoepy. Phonetic skills are distinguished: to pronounce the sounds of the Polish language correctly, to have a clear diction, to emphasize words according to norms, to modulate the voice, to change its intonation, to adjust the tempo of speech in accordance with the situation, listeners, the purpose of the statement, to breathe correctly. It is indicated that the effectiveness of the phonetic competence formation depends on the use of effective methods. Among the methods, the following have been highlighted: explanatory-illustrative method of learning, observation of text and speech,*

## ЛІНГВОДИДАКТИКА

*problem method, role playing, exercises and so forth. There have been suggested exercises aimed at formation of phonetic competence. It is noted that role playing should be used in addition to exercises. It is emphasized that conduction of Polish language classes with the use of game material activates students, contributes to high performance in knowledge and motivates to learn Polish. Rhetorical games have been highlighted – conversational games that develop skills of interpersonal and collective effective communication. The article describes the articulatory rhetorical game “Phonetic warm-up”, the purpose of which is to form the skills of clear, quick and error-free speech, the development of students' creative skills. An example of an intonation rhetorical game has been also given. The article emphasizes that when learning the Polish language, it is important to use the authentic text as often as possible and constantly work on improving of phonetic competence of future philologists.*

**Keywords:** *philologist, Polish language, phonetic competence, exercise, rhetorical game.*

Проблема глобалізації, активне використання іноземних мов, включаючи польську, орієнтація на світові тенденції, європеїзація змісту і моделей навчання, створення нових освітніх стандартів сприяє переосмисленню мети та завдань вивчення іноземної мови. Практичне володіння іноземною мовою є обов'язковою умовою для успішної професійної діяльності. Формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) становить основну мету підготовки професійного філолога. ІКК – це багатокомпонентне поняття, одним із складників якої є фонетична компетентність. На початковому етапі навчання іноземної мови засвоєння мовного явища (лексичних одиниць або граматичних структур) відбувається на рівні звукового коду, тому навчання правильної вимови – пріоритетне завдання на цьому етапі. Відсутність чіткості у мовленні, неволодіння комунікативно-фонетичним складником мовлення викликає непорозуміння, порушення комунікації, а отже неможливість вирішити основні завдання навчання іноземної (польської) мови. Саме тому актуальною обрана тема дослідження.

Важливі проблеми навчання польської мови як іноземної досліджували такі українські науковці, як А. Василюк, С. Касьянова, О. Козаченко, А. Кравчук, Ю. Федорик, А. Харченко та ін. Серед польських науковців варто назвати: Р. Демського, П. Гембаля, Є. Ковалевського, Е. Ліпінську, В. Мартинюка, А. Серетни, В. Стефанчика, П. Турка, П. Хорбатовського, І. Яновську та ін.

Проблема формування та розвитку фонетичної компетентності завжди привертала увагу науковців. Зокрема, вченими розробляються методики формування та вдосконалення окремих аспектів фонетичного оформлення мовлення, пропонуються різні підходи до визначення складу фонетичної компетентності (М. Бернацька, Т. Вербицька, Ю. Головач, А. Долина, Т. Єременко, О. Корзун, В. Кочубей, Н. Красовська, В. Перлова, Л. Прокопова).

**Мета статті** – проаналізувати поняття «фонетична компетентність» та описати основні методи формування фонетичної компетентності на заняттях з дисципліни «Сучасна польська мова».

Професійно-педагогічна діяльність сучасних викладачів за умов впровадження компетентнісного підходу характеризується зосередженням на формуванні певних компетентностей здобувачів освіти. Переорієнтація на компетентнісний підхід забезпечує посилення прикладного характеру мовної освіти, що уможливорює використання теоретичних знань як практичного засобу пояснення явищ і розв'язання проблем, застосування досвіду успішних дій у конкретних ситуаціях, переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі [7].

Одна з ключових компетентностей, які необхідно формувати на заняттях з дисципліни «Сучасна польська мова» – фонетична, оскільки вона є головним складником в узгодженні з іншими мовними та мовленнєвими компетентностями. Методика вивчення польської мови як іноземної має свою специфіку, зумовлену кількома чинниками. Насамперед варто пам'ятати, що загалом польська мова вивчається поза мовним середовищем її носіїв; крім того, треба враховувати особливості рідної мови, близькості родних мов і культур, особливості граматичних структур, лексичних і фонетичних відмінностей. Специфіка вивчення польської мови як іноземної передбачає подолання труднощів вимови. Загалом фонетичні труднощі пов'язані з артикуляційними відмінностями у вимові фонем польської та української мов.

Серед вчених немає однієї думки стосовно визначення поняття «фонетична компетентність» (ФК). К. Бурда [4], Ж. Стельмащук [9] розуміють її як правильну вимову звуків і звукосполучень, коректне наголошування слів і володіння інтонаційними моделями мови. А. Долина [7],

А. Хомутова [11] визначають фонетичну компетентність як здатність до нормативного фонетичного оформлення власного іншомовного мовлення і розуміння мовлення інших.

Н. Бориско вважає, що фонетична компетентність є здатністю до коректного артикуляційного та інтонаційного оформлення висловлювання і розуміння інших, що базується на відповідних навичках, знаннях та загальній фонетичній усвідомленості, а успішність її формування залежить від рівня сформованості її складових: фонетичних навичок, обсягу знань про фонетичну систему мови та динамічній взаємодії цих складових [3, с. 3].

Значну роль у процесі формування фонетичної компетентності відіграють насамперед фонетичні знання: засвоєння лінгвістичних понять, вивчення основних фонетичних одиниць, звукових явищ різного рівня – звуку / фонемі, слова, словосполучення, співвідношень між графемою і фонемою, а також транскрипційних позначень, які однозначно характеризують звукові явища.

Для формування розвитку фонетичної компетентності під час вивчення польської мови необхідно працювати над технікою мовлення. В. Теслюк під технікою мовлення розуміє вміння володіти голосом, інтонувати виступ та керувати аудиторією [10, с. 212]. На думку В. Федорчука, техніка мовлення – це сукупність елементарних прийомів фонаційного дихання, мовленнєвого голосу й дикції, доведених до рівня автоматизованих навичок [12, с. 52]. Г. Олійник елементами техніки мовлення визначає: дихання – фізіологічна основа мовлення; голос – головний інструмент читця; дикцію – чітке вимовляння звуків, слів, виразів; орфоепію – правильна літературна вимова [8, с. 14].

Дихання є одним із важливих складників правильного звучання мови. Процес мовлення вимагає від філолога певної побудови, тобто організації дихального процесу: швидкого вдихання й повільного видихання, уміння керувати витратою повітря. Опанування правильного дихання відіграє важливу роль у формуванні чистоти, правильності й краси всіх голосових змін тону, у вмінні оберігати голосові зв'язки.

Голос – це основне знаряддя роботи філолога. Поставити голос – означає настільки розвинути, удосконалити його природні якості, щоб вони легко підкорялися творчій волі читця відповідно до завдань художнього твору чи іншого характеру мовлення [8, с. 24]. Серед основних властивостей голосу виділяють: звучність, яка залежить від правильного, активного мовленнєвого дихання, від активності роботи органів мовленнєвого апарату; політність (злетність), тобто здатність «посилати» свій голос на відстань і регулювати силу голосу; гнучкість (рухливість), здатність легко й швидко змінюватися за висотою, силою, тривалістю звучання; діапазон голосу; тембр – забарвленість звуку, його яскравість, індивідуальність; милозвучність – чистота і свіжість тембру; сугестивність – здатність голосу впливати на слухача, транслювати, навіювати йому необхідний емоційний стан; витривалість – здатність витримувати перевантаження [12, с. 55–56].

Фундаментом професійного звучання мовлення педагога є дикція. Неправильність у вимові звуків, слів, фраз робить мовлення нечітким та нерозбірливим. Удосконалення дикції пов'язане передусім із відпрацюванням артикуляції – руху органів мовлення. Артикуляція є дією мовного апарату, унаслідок якої утворюються розбірливі звуки. Узгоджена й енергійна робота всіх м'язів, що беруть участь у мовленнєвому процесі, забезпечує якість і чистоту мовлення. Гарна дикція готує мовленнєвий апарат до творчого процесу, робить звичною точну артикуляцію всіх звуків мовлення, допомагає виразності мовлення.

Паузи, темп, мелодика мовлення в сукупності складають інтонацію, що є видозмінами висоти звучання, сили, тембру голосу, членування мовлення паузами у процесі його розгортання [1, с. 198]. З. Бакум зазначає, що інтонація оформляє різноманітні синтаксичні конструкції і типи речень, за її допомогою мовлення членується на інтонаційно-сміслові відрізки – синтагми; нарешті, інтонація бере участь у вираженні думок, почуттів, волевиявлень людини; словесний наголос є обов'язковою ознакою фонетичного слова [2, с. 21].

Говорячи про інтонацію в реалізації тексту як цілого, виділяють три основні її функції: 1) організації – організовує текст як мовне явище; 2) структурування – членує і зв'язує текст; 3) контекстуальну – полягає в змістовому членуванні тексту. «Без наголосу немає слова, без інтонації неможливе мовлення, спілкування», – зазначає О. Волох [5, с. 98].

Таким чином, ми виокремлюємо такі фонетичні вміння, над удосконаленням яких необхідно працювати на заняттях з дисципліни «Сучасна польська мова»: *правильно вимовляти звуки*

## ЛІНГВОДИДАКТИКА

польської мови, мати чітку дикцію (зокрема в польській мові багато звуків, які залежно від позиції у слові по-різному вимовляються, до прикладу, носові *ą, ę*); *наголошувати слова відповідно до норм*, адже в польській мові хоча і сталий наголос у більшості слів, який падає на передостанній склад, проте є певні винятки, про які варто пам'ятати; *модулювати голос, змінювати його інтонацію*, адже, як зазначалося вище, філолог повинен мати гнучкий голос, могли поступово його посилювати або послаблювати; *підлаштовування темпу мовлення відповідно до ситуації, слухачів, мети висловлювання*, що презентує гнучкість голосу; *правильно дихати*.

Результативність формування фонетичної компетентності залежить від використання ефективних методів. Серед методів варто виокремити: пояснювально-ілюстративний, спостереження над текстом і мовленням, проблемний метод, метод гри, вправ тощо. Робота з усунення помилок у мовленні здійснюється за допомогою засвоєння літературної норми. Для цього необхідно використовувати аутентичні тексти, вправи для аналізу помилок, які вони помітили у мовців, наприклад: *proszę wysłuchać nagrania i zdecydować, czy w poniższych zdaniach podkreślone słowa zostały przeczytane zgodnie z polską wymową*. Також варто заохочувати студентів до аналізу не лише чужого, й власного мовлення: *proszę spróbować przeczytać na głos poniższe słowa i zwroty pochodzące z popularnych łamańców językowych, Następnie proszę wysłuchać nagrania i porównać swoją wymowę z wymową lektora*.

Оволодіння технікою мовлення передбачає передусім постановку і розвиток правильного дихання, управління голосом, його тембром, інтонацією, вдосконаленням дикції. Гучний, рівний і сильний голос забезпечується правильним диханням. Задля цього необхідно використовувати спеціальні вправи на розвиток дихання, наприклад: *Proszę przeczytać na jednym oddechu, bez dobierania powietrza, następujący ciąg słów. Proszę zaznaczyć miejsce, w którym zaczyna brakować powietrza, czyli do pierwszego wdechu*.

Для активізації когнітивної діяльності студентів, їхньої готовності до сприйняття та розуміння навчального матеріалу можна запропонувати вправи, основна умова яких – спостереження над текстом, виокремлення звуків, якими автор вірша підкреслює емоційно-експресивні можливості звуків польської мови. Не менш важливим є використання дикційних віршів, які довші, ніж скоромовки, і часто не відповідають формі та змістові, адже головна увага в них зосереджена на тренуванні артикуляційного апарату. Наприклад:

*W gąszczu szczawiu we Wrzeszczu  
klaszcą kleszcze na deszczu,  
szepcze szczygiel w szczelinie,  
szczeka szczeniak w Szczuczynie,  
piszczy pszczoła pod Pszczyną,  
świszcze świerszcz pod leszczyną,  
a trzy pliszki i liszka  
taszcą płaszcze w Szypliszkach.*

Такі вірші необхідно не тільки читати, а й учити напам'ять, що сприяє тренуванню вимови, пам'яті, дикції, побудові партитури тексту, враховуючи паузи, темп, модулювання голосу та ін.

Ефективним методом формування фонетичної компетентності є також гра. Проведення занять із польської мови з використанням ігрового матеріалу активізує студентів, сприяє досягненню високої результативності знань та мотивує до вивчення мови. Значної популярності нині набули так звані риторичні ігри – мовленнєві ігри, що розвивають навички міжособистісного та колективного ефективного спілкування.

Комплексні риторичні ігри побудовані на основі артикуляційних вправ. На початковому етапі вивчення польської мови ці ігри є особливо актуальними, оскільки сприяють розвитку мовлення студентів, а надалі дають змогу розвивати й удосконалювати власну артикуляцію. Наприклад, можна використати з цією метою гру «Фонетична розминка». Її мета – формування вмінь чіткого, швидкого та безпомилкового мовлення, розвиток творчих вмінь студентів. Гра проходить в 5 етапів. За кожен вдало пройдений етап учасник отримує 1 бал.

1-й етап виконайте завдання швидкогоговоріння: вимовте звуки, слова, фрази повільно та чітко, звертаючи увагу на кожен звук; 2-й етап вимовте скоромовку чітко в середньому темпі без артикуляційних помилок; 3-й етап вгадайте продовження скоромовки за початком; 4-й етап вимовте скоромовку 3 рази в швидшому темпі; 5-й етап: пригадайте відомі вам скоромовки з

## ЛІНГВОДИДАКТИКА

польської мови, виберіть з них 3–5 з однієї теми та складіть розповідь зі скоромовок, вимовте швидко, в середньому темпі. Завдання для 1 етапу:

1. Вимовляємо щоразу швидше звуки: ppppp, ttttt, czczczczcz, ććććć, kkkkk,

2. Вимовляємо кілька разів спочатку повільно, а потім швидше:

mnam mnom mnem mnium mniim mnyum; mpa mpo mpe mpu mpy mpa mpe;

mmam mnom mmem mmum mmim mnyum; mba mbo mbe mbu mby mba mbe;

rpa rpo rpe rpu rpy rpa rpe; bma bmo bme bmu bmy bma mbe

3. Прочитайте слова чітко та повільно:

Pstra pstro pstre pstru pstry pstrą pstrę

Apsta opstro epstre upsru upsry opstrą epstrę

Arba-abra orbo-obro ebre-erbe urbu-ubru yrby-ybry

Brza-rzba brzo-rzbo brze-rzbe brzu-rzbu brzy-rzby

4. Вимовте голосно такі слова, як: *mezalians, awans, transport, tramwaj, translokacja*.

5. Вимовте голосні якнайдовше, не змінюючи напруги та висоти голосу: aaaaaaaaa; ooooooooo; eeeeeeeeeeee; yyyyyyyyy; iiiiiiiiii; uuuuuuu.

6. Вимовте чітко речення: *Koło krzaków głogu usiadły kaczk i kury. Kucharz gotuje groch i agrest, a polityk wyborców zdobywa.*

7. Вимовте наступні звуки, сміючись: *hahahahaha; hohohohoho; hehehehehe; hihihihihih; huhuhuhuhu; hyhyhyhyhy*

8. Уявіть собі, наче від'їжджає потяг і пришвидшується. Вимовте чітко звуки: p, t, cz, ć, k; p, t, cz, ć, k;

Інтонаційні та фонаційні риторичні ігри спрямовані на розвиток інтонаційних елементів мовлення, зокрема мелодики, темпу, ритму, інтенсивності, тембру голосу, логічного акценту, а також емоційного забарвлення мовлення. Наприклад: *Poniższe zdanie proszę przeczytać kilkakrotnie. Za każdym razem proszę stosować inną intonację i ujawniać odmienne emocje.*

*Idziemy do sklepu robić zakupy* [Córka informuje rodziców].

*Idziemy do sklepu robić zakupy* [Komunikat wyrażony ze zrezygowaniem].

*Idziemy do sklepu robić zakupy* [Propozycja jednego kolegi skierowana do pozostałych].

*Idziemy do sklepu robić zakupy* [Zdziwienie].

*Idziemy do sklepu robić zakupy* [Entuzjastyczny komunikat skierowany przez jednego z kolegów do pozostałych].

*Idziemy na boisko grać w piłkę* [Komunikat wyrażony ze złością].

Варто звернути увагу, що під час планування гри як методу необхідно підпорядкувати її певній дидактичній меті. Ефективність проведення дидактичної гри дослідники пов'язують з її ретельною підготовкою. Перед проведенням гри необхідно визначити перелік тем, придатних для застосування ігрової технології, також необхідно враховувати відповідність складу учасників гри, вивчити можливість зв'язку гри з іншими методами навчання, передбачити наявність навчального часу для її проведення, обрати вид гри для конкретної навчальної теми.

Таким чином, процес формування фонетичної компетентності на заняттях з дисципліни «Сучасна польська мова» є невід'ємним складником фахової культури майбутніх філологів, адже практичне оволодіння польською мовою як іноземною неможливе без правильної вимови. Для цього необхідно використовуючи різні методи, вибір яких залежить від тематичного наповнення та мети заняття. Перспективами подальших розвідок вважаємо розробку системи вправ та завдань для формування комунікативної компетентності у процесі навчання польської мови.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232 с.
2. Бакум З. П. Теоретико-методичні засади навчання фонетики української мови в гімназії: монографія. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2008. 338 с.
3. Бориско Н. Ф. Методика формування іншомовної фонетичної компетенції. *Іноземні мови*. 2011. № 3. (67). С. 3–14.
4. Бурда К. Л. Мовна компетенція студентів медичних ВНЗ як складник фахової культури майбутнього лікаря. *Медична освіта*. 2011. № 4. С. 74–76.
5. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Словотвір. Київ: Вища школа, 1986. 199 с.

6. Горошкіна О. М. Текст як інструмент формування ключових компетентностей учнів старших класів на уроках української мови. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/719410/1/202019.pdf>
7. Долина А. В. Методика вдосконалення фонетичної компетенції у майбутніх учителів англійської мови у самостійній роботі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. К., 2011. 274 с.
8. Олійник Г. А. Виразне читання. Основи теорії: посібник для вчителів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. 224 с.
9. Стельмашук Ж. К. Перспективи формування мовленнєво-мовної компетенції учнів початкових класів. *Вісник Житомирського державного університету: Педагогічні науки*. 2009. Вип. 44. С. 101–104.
10. Теслиук В. М., Лузан П. Г., Шовкун Л. М. Основи педагогічної майстерності. К.: Нац. ун-т біоресурсів і природокористування, 2009. 244 с.
11. Хомутова А. А. Формирование фонетической компетенции на основе мультимедиа: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Тамбов, 2007. 21 с.
12. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності. Кам'янець-Подільський: Видавець: Зволейко Д. 2008. 140 с.
13. Biernacka M. Pojęcie kompetencji fonologicznej vel fonetycznej – rozważania terminologiczne. *Acta Universitatis Lodzianensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*. 2013. № 20. S. 75–82.
14. Kołaczek E. Fonetyka. Testuj swój polski. Kraków: Prolog Szkoła Języków Obcych, 2017. 168 s.

### REFERENCES

1. Babych N. D. (1990). *Osnovy kultury movlennia*. [Fundamentals of speech culture]. Lviv: Svit, 232 s.
2. Bakum Z. P. (2008). *Teoretyko-metodychni zasady navchannia fonetyky ukrainskoi movy v himnazii: monohrafiia*. [Theoretical and methodological principles of teaching the phonetics of the Ukrainian language in high school: a monograph]. Kryvyi Rih: Vydavnychi dim. 338 s.
3. Borysko N. F. (2011). *Metodyka formuvannia inshomovnoi fonetychnoi kompetentsii*. [Methods of forming foreign phonetic competence]. *Inozemni movy*. № 3. (67). S. 3–14.
4. Burda K. L. (2011). *Movna kompetentsiia studentiv medychnykh VNZ yak skladnyk fakhovoi kultury maibutnoho likaria*. [Language competence of medical students as a component of the professional culture of the future doctor]. *Medychna osvita*. № 4. S. 74–76.
5. Volokh O. T. (1986). *Suchasna ukrainska literaturna mova. Vstup. Fonetyka. Orfoepiia. Hrafika i orfohrafiia. Leksykolohiia. Frazeolojiia. Leksykohrafiia. Slovtvir*. [Modern Ukrainian literary language. Introduction. Phonetics. Orthoepy. Graphics and spelling. Lexicology. Phraseology. Lexicography. Word formation]. Kyiv: Vyshcha shkola. 199 s.
6. Horoshkina O. M. *Tekst yak instrument formuvannia kliuchovykh kompetentnostei uchniv starshykh klasiv na urokakh ukrainskoi movy*. [Text as a tool for forming key competencies of high school students in Ukrainian language lessons]. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/719410/1/202019.pdf>
7. Dolyna A. V. (2011). *Metodyka vdoskonalennia fonetychnoi kompetentsii u maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy u samostiinii roboti: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.02* [Methods of improving phonetic competence in future English teachers in independent work]. Kyiv. 274 s.
8. Oliinyk H. A. (2007). *Vyrazne chytannia. Osnovy teorii. Posibnyk dlia vchyteliv*. [Expressive reading. Fundamentals of theory. Teacher's Guide]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan. 224 s.
9. Stelmashchuk Zh. K. (2009). *Perspektyvy formuvannia movlennievo-movnoi kompetentsii uchniv pochatkovykh klasiv*. [Prospects for the formation of speech and language competence of primary school students]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu Pedagogichni nauky*. Vyp. 44. S. 101–104
10. Tesliuk V. M., Luzan P. H., Shovkun L. M. (2009). *Osnovy pedagogichnoi maisternosti*. [Fundamentals of pedagogical skills]. Kyiv: Nats. Un-t bioresursiv i pryrodokorystuvannia. 244 c.
11. Khomutova A. A. (2007). *Formyrovanye fonetycheskoy kompetentsii na osnove multimedia: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: spets*. [Formation of phonetic competence based on multimedia]. Tambov. 21 s.
12. Fedorchuk V. V. (2008). *Osnovy pedagogichnoi maisternosti*. [Fundamentals of pedagogical maisternity]. Kamianets-Podilskyi: Vydavets: Zvoleiko D. 140 s.
13. Biernacka M. (2013). *Pojęcie kompetencji fonologicznej vel fonetycznej – rozważania terminologiczne*. [The concept of phonological or phonetic competence – terminological considerations]. *Acta Universitatis Lodzianensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*. № 20. S. 75–82.
14. Kołaczek E. (2017). *Fonetyka. Testuj swój polski*. [Phonetics. Test your Polish]. Kraków: Prolog Szkoła Języków Obcych. 168 s.